

Het ontstaan van Blaricum (II)

door Sybert Blijdenstein

In hei & wei no. 483 heeft u het eerste deel kunnen lezen van de ontstaansgeschiedenis van Blaricum tot 1696. Hier volgt het 2e deel.

Koppig, stug en twistziek

Blaricum is rond 1400 een brinkdorp met meerdere brinken dat gelegen is aan een kruispunt van negen samenkomende wegen. Jawel: negen. Een regionaal record. Het bestaat uit een verzameling boerderijen, houten huizen en plaggenhutten. Het ligt wat hoger, op schrale gronden, tussen bos en hei. Het bestaat in hard. Rogge, gerst en boekweit worden verbouwd op de engen, koeien worden gehouden op de meenten (de gemeenschappelijke gronden) en er zijn schapen op de heide. De wol wordt, gewassen, gekaard en gesponnen, geleverd aan de bloeiende Naardense lakenweverijen. Ook komen we al enkele bijenhouders tegen.

De Gooiers staan in die tijd niet alleen te boek als 'van nature hard en ruw en tegen vermoeyenis bestand' maar ook als 'koppig, stug, twistziek en oorlogszuchtig.'

Het grondheerlijke, Gooise marke-genootschap uit 968, krijgt in 1474 definitieve vorm in het Erfgooierschap, na de drie officiële 'schaarbrieven' van 1404, 1442 en 1445.

In 1708 zijn er 1088 gerechtigden, waarvan 464 scharende erfgooiers, verdeeld over 5732 hectare land.

Woonsteden en aantal inwoners

Het aantal woonsteden (boerderijen, woningen en hutten) daalt van 1350 tot 1494 van 65 naar 45 als gevolg van 140 jaar lang oorlog en lokale gewelddadigheden. In 1514 zijn er nog maar 40 woonsteden over, waarvan 10 aan de bedelstaf zijn! Trieste zaak. In de jaren 1350 – 1514 daalt het aantal inwoners van 430 naar 270.

Tot 1622 stijgt in Blaricum het inwonertal naar 715. Daarna, na het verval van de Naardense lakenindustrie, zet een daling in naar 533 inwoners in 1690. De hervormde kerk Blaricum telt dan 29 lidmaten, Laren 19. Deze kerken zijn al eerder met elkaar verbonden in één kerk-

gemeente. De twee dorpen vormen dan ook al lange tijd één schoutambt.

De Tachtigjarige oorlog

In 1566 vindt de beeldenstorm plaats. Hier wat minder heftig dan elders. Het beroemde eikenhouten Piëtabeeld uit de Vituskerk wordt verborgen in de Koe-dijk om vele eeuwen later ongeschonden weer gevonden te worden. In 1568 breekt de Tachtigjarige oorlog uit, die in feite een godsdienstoorlog is. In 1572 veroveren Spaanse huurlingen Naarden, dat dan op de huidige plek herbouwd is. Er wordt gemoord en geplunderd. Na de

kerkgebouw afstaan. Zij 'kerken' voortaan in een boerderij, op eigen kosten. Maar daar blijft het niet bij: ze moeten ook nog eeuwen de kosten van de protestantse kerk dragen! Een belangrijke rol bij deze zeer gematigde overgang speelt de tolerante Drost van Muiden en Baljuw van Gooiland, P.C. Hooft, met zijn vele katholieke vrienden van zijn beroemde Muiderkring.

Dorpskerk en de eerste drie stenen huizen

De eerste Blaricumse dorpskerk dateert uit de 14e eeuw. Het is een eenvoudig houten kapelletje, toen al gebouwd op de huidige plek. In 1520 wordt een echte, grote kerk gebouwd, met een stevige stenen toren. Na de brand van 1696 worden kerk en toren herbouwd.

Rond 1526 bouwt een voornamelijk protestants Amsterdams notabel, Johan Stachouwer (1598-1655) het eerste stenen huis in Blaricum. Een jachthuis. Zijn Amsterdams vriend Capit of

Coppit volgt hem hier met het tweede stenen huis. In 1630 bouwt Stachouwer een derde, groter stenen huis met toren, het Slot Ruyschendael, vernoemd naar de erbij behorende boerderij, ooit gepacht door het voorgeslacht van de schilder Jacob Ruysdael.

Stachouwer koopt in 1546 het eiland Schiermonnikoog waar hij, weinig geliefd, als vrijheer sterft, in 1655. Hij wordt in Blaricum bijgezet in de nieuwe grafkelder van de dorpskerk. Zijn grafsteen is daar nog steeds te bewonderen, in de hal van de kerktoren.

(Bronnen: L. Rijksz Lustig, Piet Comello, Frans Ruijter, Bert Berkhof, Maria Boersen, G. Grootveld, Frans de Gooijer, R. Stenvert, Ch. Kolman, S. van Ginkel-Meester en E. Stades)

Blaricum omstreeks 1660 - 1665 door Jacob van Ruysdael

Spaanse troepen komen de Stichtenaren de plunderingen afmaken. Alles wat dan nog leeft wordt alsnog vermoord en de resterende inboedels verdwijnen richting het Sticht. Gelukkig gaat dit huiveringwekkende stuk oorlogsgeweld aan Blaricum voorbij.

In 1581 wordt 't Gooiland officieel protestants nadat Amsterdam in 1578 definitief gekozen heeft voor Willem van Oranje. Deze geloofsvergang gaat traag maar opvallend geweldloos, zeker als je bedenkt dat in 1529 in het toen katholieke Holland nog een afvallige priester op de brandstapel kwam.

In Blaricum zijn dan van de 100 haardsteden slechts twee gereformeerd. Een verhouding die maar langzaam aan zal verschuiven in de komende eeuwen. In Blaricum moeten de katholieken hun